

Wat werkt in de communicatieve groepsbehandeling van kinderen met CMB

Een literatuurstudie

Lisette van der Heijden, Ulrika Klomp & Margje van der Schuit

Communicatief meervoudige beperking

Kinderen met een communicatief meervoudige beperking (CMB) hebben meerdere beperkingen tegelijk. Daardoor is communiceren voor hen erg moeilijk. Ze kunnen moeite hebben met waarnemen, verwerken, begrijpen en/of het uiten van taal (in spraak, gebaren of schrift). De oorzaken en gevolgen verschillen per kind. Daarom is maatwerk nodig om hun communicatieve ontwikkeling goed te ondersteunen.

Communicatieve groepsbehandeling

Vanaf jonge leeftijd kunnen kinderen met (een vermoeden van) CMB groepsbehandeling krijgen. Professionals zoeken daarbij naar de beste manier om de communicatie van elk kind te stimuleren. Omdat kinderen met CMB zo verschillend zijn, is er niet één behandeling die voor alle kinderen werkt. Daarom worden vaak elementen uit verschillende interventies gebruikt om een behandeling op maat te maken.

Wat werkt?

Om professionals te ondersteunen bij de keuze van deze elementen hebben we in deze studie onderzocht:

Wat zijn volgens wetenschappelijke literatuur de kernelementen uit wetenschappelijk onderbouwde interventies voor de communicatieve groepsbehandeling van kinderen met CMB?

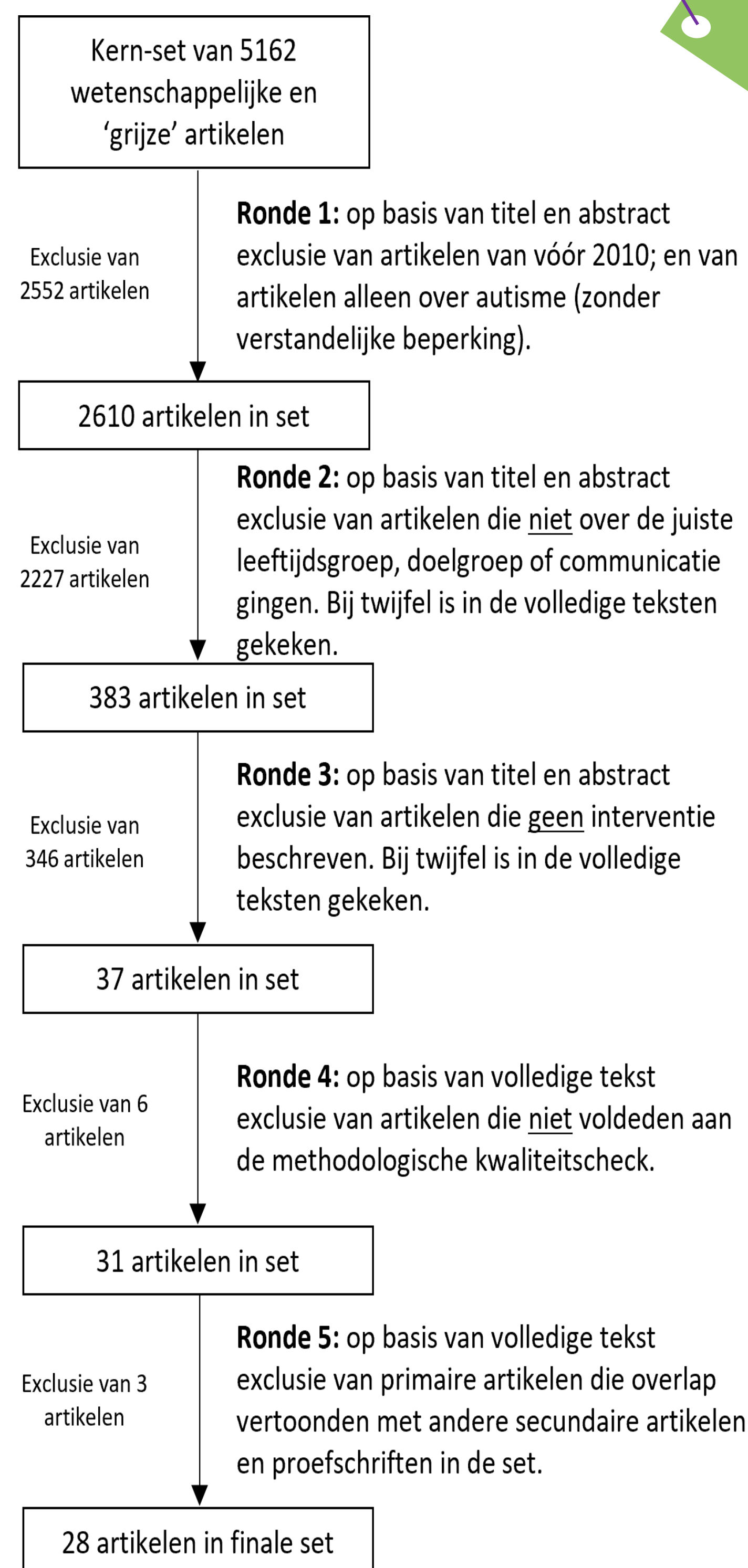
Inzet OC (Methodes):
Meest genoemd (in 17 artikelen). Verschillende vormen van ondersteunde communicatie (OC):

- Lichaamsgebonden (zoals gebaren)^{1, 2}
- Niet-technologisch (zoals pictogrammen)^{3, 4}
- Technologisch (zoals spraakcomputer)^{5, 6, 7}

Gesprekspartners belangrijk bij het leren van verschillende strategieën aan het kind om OC te gebruiken.⁸

(Voor)lezen (Leren):
Voorlezen is een belangrijk element in de communicatieve interventie. Kies een boek dat het kind leuk vindt. En dat aansluit bij de ervaring en beleving van een kind.^{9, 10}

Zoekproces

Wat hebben we gevonden?

- We vonden 28 wetenschappelijke artikelen waarin in totaal 194 elementen stonden uit interventies voor groepsbehandeling van kinderen met CMB.
- We hebben de 194 elementen samengevoegd tot 32 kernelementen (lichtgroene vakken in het figuur).
- De kernelementen zijn verdeeld in 4 thema's: Methodes, Maatwerk, Leren en Samenwerking (de donkergroene vakken in het figuur hieronder).

Methodes

1. Inzet OC (N=17)
2. Modelleren (N=11)
3. Tijd geven (N=10)
4. Oefening/feedback (N=7)
5. Reageren (N=7)
6. Natuurlijke situatie (N=6)
7. Voorbereiding (N=5)
8. Recasting (N=4)
9. Belonen (N=4)
10. Uitlokken (N=4)
11. Prompts (N=4)
12. Uitbreiden (N=3)
13. Communicatiemogelijkheden creëren (N=3)
14. Thematisch (N=2)
15. Herhaling (N=2)
16. Mand-model (N=2)
17. Gebruik technologie (N=2)
18. Communicatiestrategieën (N=1)
19. Consequent reageren (N=1)
20. Verbale dialoog (N=1)

Methodes:

Verschillende werkwijzen, technieken en strategieën waarmee communicatiepartners de communicatieve ontwikkeling van een kind kunnen stimuleren.

Maatwerk

1. Aansluiten bij interesses (N=5)
2. Aangepaste leeromgeving (N=4)
3. Aansluiten bij ondersteuningsbehoefte (N=2)
4. Maatwerk (N=1)

Leren

1. (Voor)lezen (N=7)
2. Spelen (N=6)
3. Film kijken (N=1)
4. Beleven/ervaren (N=1)
5. Samen oefenen (N=1)
6. Eén-op-één (N=1)

Samenwerking

1. Training en coaching communicatiepartner (N=11)
2. Betrekken ouders (N=2)

Maatwerk:

Manieren waarop communicatiepartners kunnen aansluiten bij de interesses en ondersteuningsbehoefte van een kind met CMB.

Leren:

Verschillende vormen van leren (werkvormen) waarmee communicatiepartners een kind met CMB kunnen ondersteunen in de communicatieve behandeling.

Samenwerking:

Het belang van trainen en/of coachen van de communicatiepartners, en het betrekken van ouders bij de communicatieve interventie.

Training en coaching (Samenwerken):
Trainen van gesprekspartners om kinderen met CMB te ondersteunen is effectief.^{8, 11, 12} Zeker tot 2 maanden na afloop training.¹³ Op langere termijn blijft coaching van gesprekspartners nodig om blijvend goed te ondersteunen.^{14, 3}

Aansluiten bij interesses (Maatwerk):
Kinderen zijn meer betrokken als de activiteit of de materialen hen interesseren.¹⁵ Effectiviteit van de behandeling hangt niet af van hoe vaak je oefent, maar van hoe interessant het is voor het kind.¹⁶

Conclusie

Dit onderzoek laat zien welke elementen vaak voorkomen in wetenschappelijk onderbouwde interventies voor de communicatieve behandeling van kinderen met CMB. Omdat één vaste aanpak niet voor alle kinderen werkt, kunnen professionals deze elementen gebruiken om een behandeling op maat te maken.

Hoe gaan we verder?

- Combineren met door professionals en ouders genoemde elementen (van der Heijden et al., under review)
- Ontwikkelen praktisch toepasbaar product voor ouders en professionals

Referenties

1. Curtis, 2012
2. Van Dijk et al., 2010
3. Meadan et al., 2014
4. Thomas-Stonell et al., 2016
5. Gevarter et al., 2020
6. King, 2020
7. Sevcik et al., 2018
8. Constantino & Bonati, 2014
9. Akamoglu & Meadan, 2019
10. Sennott & Mason, 2016
11. Kaiser & Roberts, 2013
12. Kilkens, 2015
13. Shire & Jones, 2015
14. Chazin et al., 2018
15. Gevarter & Zamora, 2018
16. Fey et al., 2013